

Nr 66.

Ankom till Riksdagens kansli den 6 maj 1912 kl. 4 e. m.

Utlåtande, i anledning af väckt motion om åvägabringande af utredning och förslag till interimistiska bestämmelser angående nyttjanderätt till samfällad skog.

(2:a Afd.)

I en inom Första kammaren väckt, till jordbruksutskottets förberedande behandling hänvisad motion, nr 60, har herr *Pers* hemställt, att Riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till sådana bestämmelser angående nyttjandet till samfällad skog, att dess vanvård måtte förekommas under den tid, som åtgår för åstadkommande af en tidsenlig lagstiftning på detta område.

Till stöd härför har anförts följande:

»Vid de storskiten, som förrättats i Kopparbergs län under medlet af 1800-talet och äfven tidigare, afsattes för socknarnas och byalagens räkning en del marker »för jordägarnas allmänna och gemensamma gagn och nytta» såsom grustag, dy- och torftag, kvarnplatser m. m. Dessa »undantag», som de vanligen kallas, blefvo ofta synnerligen rikligt tilltagna, hvilket kan förklaras af allmogens naturliga önskan att ej med ens behöfva bryta med det förut bestående förhållandet, att all utmark var gemensam tillhörighet och föremål för afbrukning efter hvars och ens behof.

Skogsmarkens värde har emellertid stigit högst betydligt och allt pekar i den riktningen, att den kommer att än ytterligare stegras. Allmänna uppmärksamheten fästes också allt mera på, hur skogsmarkens produktivitet tillgodogöres. Det faller då i ögonen

att dessa oftast synnerligen väl belägna marker äro utsatta för den största vanvård, då hvarje än så liten delägare tillgodogör sig den uppväxande skogen så godt han förmår, och hvar och en af de öfriga delägarne ej vill stå den andre efter ifråga om att hålla de så kallade undantagen rena.

För att få ett begrepp om hvad saken gäller, har jag skaffat mig några siffror angående en af dalasocknarna, Mora. Enligt här bilagda sammandrag (Bil. A) utgöra dessa »undantag» för Mora med Våmhus socken, som vid skiftet låg till Mora, icke mindre än 16,705 tunnland eller 8,246 hektar skogsmark. Denna uppgift berör emellertid blott de marker, som undantogs från delning vid anläggningen af skiftet för hela socknen. När turen sedan kom till byarna, skedde liknande »undantag» af mark för gemensamt behof. Att detta icke heller skedde med någon sparsamhet, framgår af bilagda intyg angående arealen af »allmänna platser för delägarnes i skifteslaget gemensamma behof» för Vinäs by i samma socken, (Bil. B), som slutar på en areal af 689 tunnland afrösningsjord, i regel god skogsmark. När denna by är en af socknens medelstora byar och samma praxis följts öfver hela socknen, så tvekar jag icke att säga, att dessa undantagsmarker, som nu äro föremål för den största vanvård, utgöra endast för Mora socken *en samlad areal af minst en kvadratmil*. Det är att märka, att, enligt bilaga A, i denna socken dessutom äro undantagna från skifte icke mindre än 3,598 hektar så kallad oduglig mark, mest för skogsbörd då för tiden otjänliga mossar.

Då förhållandet torde vara likartadt i en hel del socknar i öfre Dalarne, som fingo sin skiftesläggning vid ungefär samma tidpunkt, och där liknande förhållanden råda, så är det tydligt, att det här gäller ganska betydande samfällda värden, som förslösas. Jag tror också, att dessa förhållanden ej existera blott i Kopparbergs län, utan ha sin motsvarighet äfven på andra orter i landet, om ock ingenstädes i samma utsträckning eller i så utpräglad grad med afseende på de många delägarna och svårigheten att förena dem om en gemensam mening angående skötseln af dessa samfälligheter.

Emellertid har allmänna uppmärksamheten fästs på ifrågavarande förhållanden och jordägarne lifvas af en önskan om ett bättre sakernas tillstånd. En del af byarnas undantag ha skiftats emellan delägarne, ehuru nyttan däraf är problematisk på grund af att ägorna i dessa orter äro så splittrade. Med socknarnas »undantag»

låter en uppskiftning sig knappast genomföras. Hvad Mora socken beträffar, så har ett beslut fattats om afverkningsförbud i samband med en beslutad afstakning af dessa allmänna undantag. Emellertid lär ett sådant beslut, fattadt af på kommunalstämma valda ombud, ej kunna tilläggas laga verkan, hvarföre ej heller några åtgärder för dess upprätthållande kunna vidtagas. Beslutet visar emellertid en tydlig vilja i den riktningen att dessa värden skulle tillvaratagas på ett bättre sätt än hittills. Äfven i en annan af de stora socknarna i Dalarne ha åtgärder vidtagits i samma riktning.

Att en brist i lagstiftningen här föreligger, som behöfver utfyllas, framgår af ett yttrande af nuvarande jordbruksministern i en kungl. proposition, som afläts till 1907 års riksdag. Yttrandet återfinnes i kungl. propositionen Nr 157 nämnda år, sid. 26 och 27. Där säger jordbruksministern att »den enligt lag delägare i oskift skog medgifna nästan obegränsade rätten till husbehofsafverkning af erfarenheten visat sig medföra förödelse af den samfällda skogen», och att »sådana ändringar i gällande lagstiftning angående rätten till nyttjande af oskift skog» vore behöfliga att »dennas ändamålsenliga skötsel därigenom tryggades». I ett till samma motion fogadt yttrande af dåvarande justitieministern säger denne bland annat följande: »Hvad angår den af chefen för jordbruksdepartementet jämväl uppkastade frågan om ändringar i gällande lagstiftning angående nyttjanderätt till oskift skog synes visserligen äfven denna fråga vara värd all uppmärksamhet. Skall den upptagas till behandling med hänsyn till förhållandena i allmänhet inom riket, är den emellertid af en räckvidd, som nödvändiggör omfattande undersökningar och förarbeten, innan ett förslag kan framläggas». Frågan undansköts såsom ej nödvändig för ordnande af den föreliggande mera lokala uppgiften.

Nu pågå förarbeten för sådana ändringar i skifteslagarna, att nya skiften skola underlättas, hvarvid åtminstone en större del af dessa oskifta marker skulle kunna tänkas ingå i nytt skifte. När dessa lagar kunna komma att antagas och blifva i gällande kraft, är dock ovisst, och därefter dröjer det säkert ännu en rundlig tid, innan nya skiften komma till stånd i alla de orter, som nu lida af här påpekade missförhållanden. Det synes därför vara goda skäl för lagstiftningen att uppmärksamma denna fråga.

Den af Kungl. Maj:t den 16 juni förlidet år tillsatta skogslagstiftningskommittén har bland sina öfriga uppgifter fått äfven den,

att omarbete nu gällande lagstiftning rörande nyttjande af oskift skog. Detta uppdrag synes sålunda komma att innefatta hvad denna framställning åsyftar. Frågan är emellertid af den beskaffenhet, att det allmänna ej bör lägga armarna i kors i väntan på en lagstiftning, som det sannolikt tar en afsevärd tid att åstadkomma. Hvad som närmast borde göras, äfven om det finge en interimistisk karaktär, vore, att finna en form för en majoritet af delägarne att utverka afverkningsförbud å den gemensamma marken, hvarjämte, där afverkningsbar skog å samfällig mark möjligen finnes, dess afverkning finge ske endast efter majoritetsbeslut och till samfällt gagn.»

De vid motionen bifogade bilagorna äro af följande lydelse:

Bil. A.

»Sammandrag utvisande arealen å de områden, som vid storskiftet inom Mora socken af oskift mark undantagits för jordägarnas allmänna och gemensamma gagn och nytta; allt i enlighet med utdrag ur Mora sockens skogsbeskrifning upptagande samma platser och skogsmarker.

	Areal i gamla ytmättet		Areal i nya ytmättet		
	Tunnland	kapp-land	Hektar	ar	kv.-meter
Under rubriken skogsmark	16,705	27	8,246	85	29
» » myrslog	25	16	12	58	80
» » odugliga berg och mossar	3,598	21	1,776	47	95
» » vägar och vatten	733	6	361	93	86
Summa	21,063	6	10,397	85	90

Västmanlands läns landtmäterikontor, Västerås den 12 januari 1912.

N. Th. Schönström.

Utdrag.

Bil. B.

Delnings-Beskrifning vid Laga Skiftesförrättningen å *Afrösningsjorden till Winäs by* i Mora Socken af Ofvan Siljans Fögderi och Stora Kopparbergs Län, upprättad år 1864.

Nummer å kartan	(Stämpel)	Grader	Afrösningsjord					S:a Afrösningsjord					Innehåll enligt gamla ytmättet	
			Innehåll		Uppskattning			Innehåll		Uppskattning				
			Ref.	st.	Ref.	st.	fot	Ref.	st.	Ref.	st.	fot	Tnl.	kpl.
	Allmänna platser för delegarnes i Skifteslaget gemensamma behof:													
	Summa		296	83	20	31	65							
	Häraf utföres Vinäs andel med ...							245	70	16	80	87		
	Hållindan							356	15	24	15	30		
	Öndalen													
								1167	13	69	44	58		
	Vinäs andel i undantagna vid Rullbo									4	21	50		
	Summa							3863	07	274	62	53	689	26.7

Stämpel En krona 25 öre.

Sedan skiftet blifvit på marken utstakadt och alla ersättningsfrågor uppgjorde, afslutades förrättningen på sätt Protocollet för denna dag utvisar. Winäs den 6 Junii 1864.

På Embetets vägnar

C. H. Friberger.

Med Original-handlingarna lika, betygat

På Embetets vägnar

C. H. Friberger.

Rätt utdraget från en i Kungl. landtmäteristyrelsens arkiv förvarad handling
betygat

Stockholm den 25 januari 1912

Å tjänstens vägnar:

A. G. Sundberg.»

De af motionären påpekade missförhållandena beträffande vissa *Utskottet.*
gemensamhetsskogar äro enligt utskottets åsikt af den art, att de
påkalla särskild uppmärksamhet från lagstiftningens sida. Bestäm-
melser synas därför erforderliga, genom hvilka den för enhvar del-

ägare i oskift skog af nu ifrågavarande slag i lag medgifna rätten att till husbehof använda skogen ändras därhän, att dylika skogar må kunna till samtliga delägares båtnad blifva skötta på ett ändamålsenligare och mera ekonomiskt sätt, än för närvarande i allmänhet är fallet.

Ehuru utskottet sålunda finner syftet med den nu föreliggande motionen synnerligen behjärtansvärdt, anser utskottet emellertid någon särskild åtgärd i anledning af densamma icke för närvarande erforderlig, då den föreliggande frågan i annat sammanhang torde blifva föremål för vederbörlig pröfning. Riksdagen har nämligen i anledning af en inom Andra kammaren väckt motion och på tillstyrkan af lagutskottet beslutat att i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t låta utreda, i hvad mån behof kunde förefinnas af bestämmelser, afseende att beträffande vid skifte af jord undantagna eller därmed jämförliga, samfällda ägor eller rättigheter bereda delägarna i samfälligheten tillfälle att fatta bindande beslut i frågor rörande densamma, samt för Riksdagen framlägga det förslag, som af denna utredning må föranledas.

Uti nu ifrågavarande motion uttalar motionären tvifvel om, huruvida kommunalstämma äger befogenhet att besluta om kommunen tillhöriga skogar och andra samfälligheter, samt anser lagstiftningsåtgärder erforderliga äfven i detta afseende.

Utan att närmare inlåta sig på spørsmålet om kommunalstämmas befogenhet i berörda hänseende vill dock utskottet uttala sin öfvertygelse därom, att den blifvande utredningen kommer att inriktas äfven på detta spørsmål och att följaktligen, därest så skulle befinnas erforderligt, förslag till nya eller ändrade bestämmelser äro att motse.

Då sålunda enligt utskottets mening de af motionären framförda önskemålen vid omförmälda utredning komma att tagas i beaktande, får utskottet hemställa,

att förevarande motion icke må till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 6 maj 1912.

På jordbruksutskottets vägnar:

D. PERSSON i Tällberg.

I beslutet hafva deltagit:

från *Första* kammaren: A. T. Odelberg, G. L. De Geer, A. H. Fahlén, Aaby A. W. Ericsson, A. H:son Wachtmeister, J. Larsson i Presstorp, C. G. Barthelsson, K. I. Grubbström; från *Andra* kammaren: D. Persson i Tällberg, G. Odqvist, A. L. Lundström i Långnäs, O. Nilsson i Tånga, P. N:son Bosson, V. A:son Ekerot, P. Tysk, G. Gustafsson i Vi.
